

Việt Nam Quê Hương Tôi Cũng Một Thời Chiến Tranh Đổ Nát

Đào Như

Lời Phi Lộ:

Trong hơn 1 tháng nay kênh truyền thông CNN hằng ngày làm sống lại nước Mỹ trong “Những Năm Sáu Mươi” của thế kỷ trước qua cuốn phim “The Sixties”. Những biến động của xã hội Mỹ vào thời khoảng này đều được lồng trong khung cảnh của “Chiến Tranh Việt Nam” - VietNam War. Việt Nam quê hương tôi, vào Những Năm Sáu Mươi, một đồng minh của Mỹ ở tận phía Tây bờ biển Thái Bình Dương, cũng có một thời chiến tranh đổ nát. “Chiến Tranh Việt Nam” ‘càn quét quê hương tôi với những biến cố dữ dội - Những mỏ chôn tập thể ở Huế trong Tết Mậu Thân - Mùa giáng sinh 72 được thắp sáng lên bởi những trận trải bom của pháo đài bay B52 cày nát Hà Nội, trong suốt 13 ngày và đêm. “Chiến Tranh Việt Nam” đã cướp đi 3 triệu sanh linh Việt Nam, đã để lại 4 triệu thương tật cả chục triệu cô nhi quả phụ... “Chiến Tranh Việt Nam” không chỉ là niềm đau riêng của hai dân tộc Việt, Mỹ, nó còn là bài học chung cho cả nhân loại. Trong chiến tranh không có kẻ thắng người bại, tất cả đều là nạn nhân của chiến tranh. Chiến tranh chỉ gây ra đổ nát, nghèo đói, lạc hậu, hận thù phi lý... Bài bút ký sau đây là chứng tích của đời tôi, một bác sĩ phẫu thuật, đã nhiều lần đối diện cũng như nhân chứng cho thân phận con người trong chiến tranh.

Nhìn sông Hậu, con sông lớn nhất của tổ quốc, mệnh mông miệt mài trôi, cuộn cuộn phù sa và ánh sáng, không một ai có thể nghĩ rằng vùng đất quê hương kỳ diệu này cũng là vùng đất chiến tranh trong gần 30 năm qua. Thị trấn Cần Thơ, nằm trên hữu ngạn sông Hậu vẫn sinh hoạt bình thường. Bây giờ là tháng hai, năm 1972. Dân chúng trong thị trấn Miền Tây này đâu có ngờ chỉ trong một vài tháng nữa là cả nước đi vào Mùa Hè Đỏ Lửa với những trận đánh ở ngọn đồi Tân Cảnh, Căn Cứ Lữ Đoàn 2-Dù. Sau đó là trận đánh An Lộc, Trại Thiên, Đại Lộ Tử Thần, những trận địa chiến hai bên bờ sông Thạch Hãn.v.v... Những trận đánh lớn cứ theo chân nhau, vượt Trường Sơn, từ ngoài Trung vào Nam, từ Cao nguyên đổ xuống đồng bằng duyên hải như thác ngàn. Hai phe, bốn bên dốc toàn lực đổ quân vào những trận đánh điên cuồng, đẫm máu làm áp lực hoà đàm Paris ở giai đoạn chót. Những trận đánh tận tình hủy diệt nhau làm rục rủa những trang báo cùng khắp thế giới, thắp sáng lương tri nhân loại. Hầu hết các gia đình người Mỹ, mỗi chiều tối đều ngóng nhìn lên màn ảnh truyền hình, theo dõi chương trình *CBS Evening News Report* tại New York, hớp từng lời tường thuật về Chiến tranh Việt Nam của Walter Cronkite. Những trận đánh đẫm máu xé nát trái tim những bà mẹ nước Mỹ. Phong trào phản chiến trên toàn khắp thế giới lên đến cực điểm. Các sinh viên trong các trường đại học nhất là tại Mỹ, tại Anh và các quốc gia Bắc Âu và Tây Âu, bãi khóa, tổ chức “*trông chạy*” phản đối chiến tranh diệt chủng tại Việt Nam. Trong khi đó tại Sài Gòn, giọng hát Thái Thanh thấm thiết trong bài “Kỷ Vật Cho Em”, một kiệt tác phản chiến thời danh của Phạm Duy, viết sau cuộc ‘*Hành Quân Lam Sơn 719*’:

*“Anh trở về trong chiếc poncho...
Anh trở về trên đôi nạn gỗ...
Anh trở về tạt nguyên chai đá...
Anh trở về dang dở đời em...”!*

Vào thượng tuần tháng 3/1972, toàn thể dân chúng thị trấn Cần Thơ, giật mình thức giấc vào lúc 4 giờ sáng vì ba trái hỏa tiễn 122 ly vừa bắn vào thị xã Cần Thơ gây thương vong một số đồng bào. Đó là tình trạng mà Đội Phẫu Thuật và Toán Cấp Cứu Ngoại khoa của chúng tôi tại bệnh viện dân y Thủ Khoa Nghĩa, phỏng đoán cũng như chờ đợi bấy lâu nay. Đội ngũ Ngoại khoa của bệnh viện dân y Thủ Khoa Nghĩa lúc bấy giờ có thể nói là có tổ chức và chỉnh đốn, phối hợp tốt cũng như can thiệp cấp cứu hữu hiệu. Chỉ 25 phút sau, Đội Cấp Cứu của bệnh viện phối hợp với các toán Nhân Dân Tự Vệ di chuyển vào bệnh viện 8 người bị thương nặng; và 10 phút sau đó đội thứ hai mang về 4 người. Hôm ấy, tôi trực khoa ngoại. Nhưng đây là một trường hợp đặc biệt: nạn nhân là người sống cùng trong một thị xã với chúng tôi. Có người là thân nhân của nhân viên bệnh viện. Việc xử trí, vì thế hơi chật vật lúc ban đầu.

Bây giờ là 5:00 giờ sáng, tất cả các bác sĩ phẫu thuật đều có mặt tại phòng Cấp Cứu Ngoại, CCN, và tiếp tay với tôi. Tất cả mọi người đều nhiệt tình hăng say tự nhận lấy bệnh nhân, và tiến hành phẫu thuật cấp cứu với tinh thần trách nhiệm của mình. Cảm động vô cùng là các anh chị y tá, cán sự và gây mê hồi sức, của 4 kíp phẫu thuật cấp cứu đều có mặt, 4 phòng phẫu thuật hoạt động. Tôi tiếp cứu một phụ nữ có thai độ chín tháng,

bị thương ở ngực và ở bụng. Bà vừa khó thở bà vừa đau bụng. Bà quần quai khủng khiếp. Tôi nhìn lên film phổi và bụng của nạn nhân, có một mảnh kim loại mà tôi nghi là của hỏa tiễn nằm trong phổi trái của bà khá sâu, một mảnh thứ hai, xuyên qua thành bụng và nó có vẻ nằm trong bào thai. Khi nghe tim thai, tôi thấy tim thai đập nhanh. Thế là cả mẹ lẫn con đều bị thương. Tôi xúc động, tôi nói lớn "*Thai nhi cũng bị thương! Khốn nạn! Chiến tranh!*". Tôi nghe giọng nói của 1 đồng nghiệp, bác sĩ Ngọc, ngay sau ót tôi: "*Đó là chiến tranh và bạo động!*". Anh vừa nói vừa xoa nhẹ lưng tôi.

Chúng tôi và kíp cấp cứu đưa nạn nhân lên phòng mổ. Theo ý nguyện của bà mẹ, chúng tôi phải lo cứu bào thai trước nhất. Bà nói với tôi, trong giọng nói thều thào đau đớn:

- Xin bác sĩ lo cứu cháu trước, vì cháu là đứa con duy nhất sau khi vợ chồng tôi ăn ở với nhau gần 3 năm. Cháu là niềm hy vọng duy nhất của chồng tôi. Hôm nay cháu đúng chín tháng bào thai. Tôi biết chị là cựu sinh viên Viện Đại Học Cần thơ và chồng chị là sĩ quan Cảnh sát Dã chiến, hiện anh đang đồn trú tại vùng '*xôi đầu*' Thuận Trung, Cờ Đỏ. Tôi bảo chị cứ an tâm, bào thai vẫn còn tốt, cả mẹ lẫn con không ai có gì là nguy kịch cả...

Bệnh nhân vừa bắt đầu mê là tôi mở ổ bụng, đi vào tử cung bắt con liền. Sợ nhất là cháu ngạt thở. Rất may, mới có chín tháng bào thai mà cháu đã xoay đầu xuống. Mảnh của rocket xuyên qua thành bụng người mẹ, đi vào khoảng 1/3 trên của tử cung. Mảnh rocket ghim vào màng trái của cháu, không có dấu hiệu thương tổn đến xương hay thần kinh. Vừa bắt cháu ra cháu có vẻ tái tím ai cũng sợ. Các cô điều dưỡng người thì lo hút đờm nhớt cho cháu, người lo đánh nhẹ vào màng cháu cho cháu khóc kích thích cho cháu thở.

Các cô la lớn:

- Khóc lên đi! Khóc lên đi!

Cháu bật khóc. Lúc đầu còn yếu, sau 5 giây cháu khóc khỏe hơn. Cả phòng mổ cười vui nhộn lên, ai cũng vui sướng khi thấy cháu đỏ và hồng hào.

Tôi phối kiểm ổ bụng người mẹ, rất may mảnh rocket xuyên qua thành bụng chỉ gây thương tổn tử cung và bào thai. Ruột và các tạng trong ổ bụng của bà tốt.

Vừa hoàn tất tường trình phẫu thuật, tôi nhìn sang ba phòng phẫu thuật các bác sĩ đang tiếp tục cas thứ hai của họ. Bây giờ là gần 6:30 sáng, tôi đến từng phòng mổ cảm ơn các đồng nghiệp và nhất là các chị điều dưỡng, các toán cấp cứu. Và cho họ hay, sau cas phẫu thuật này xin các anh chị về nghỉ, phần còn lại là của tôi. Tôi sẽ tự giải quyết...

Bây giờ là tháng Tư / 72 Mùa Hè Đỏ Lửa thật sự bùng nổ. Cả nước, cả thế giới sống trong căng thẳng của chiến tranh Việt Nam. Tình trạng này càng căng thẳng hơn vì những đợt rải thảm bom của pháo đài bay chiến lược B52 ở rừng núi Trường sơn, đường mòn Hồ Chí Minh. Có khi B52 đánh bom địa đạo Củ Chi, hay ven đê. Các phóng viên thời sự quốc tế ở các hotels: Caravelle, Ritz, hay Embassy... tại trung tâm Saigon hằng đêm thức giấc nghe bom rung từng lớp cửa kính. Chính phủ Trung ương Saigon lúc này cũng bắt đầu tranh thủ nhân tâm. Bộ Y Tế phát động phong trào "Y Tế Về Làng". Như vậy có nghĩa là hàng tuần các bác sĩ phải hướng dẫn một đoàn y tế và thuốc men đi về các thôn xã, ngay cả trong những làng ở tận các vùng sâu để khám bệnh cho thuốc những đồng bào quê, nghèo khó không đủ phương tiện ra các bệnh viện ở tỉnh thành điều trị. Các bác sĩ ai cũng chấp nhận thi hành nghị định của Bộ mặc dầu nghị định này có nhiều thiếu sót như là không có gì bảo đảm an ninh cho đoàn y tế, nhất là cho các bác sĩ, phần nhiều các anh từ quân đội biệt phái, nghĩa là họ vẫn còn trong quân ngũ. Hơn nữa khi đi chúng ta có mang theo một ít thuốc men, rui gập "Họ", "Họ" xin thì sao? Đó là những điều mà Bác sĩ Phan Ngọc thường hay lo nghĩ cho phong trào Y Tế Về Làng. Nhưng ngày mai thứ bảy, cuối tháng Tư 72, đến phiên anh và tôi, anh cũng phải đi. Nhưng tôi rất quan ngại, chuyến này chúng tôi đi vào tận vùng sâu, Thuận Trung - Cờ Đỏ.

Có lẽ ở xã chính quyền đã thông báo cho đồng bào hay, cho nên chúng tôi căng lều dựng trại vừa xong là đồng bào đã đổ xô lại vô cùng đông đảo. Chúng tôi khám bệnh say sưa, cấp thuốc men cho họ. Thỉnh thoảng có những phụ nữ diu những ông già quần khăn rằn mà họ bảo là cha họ hay ông nội ông ngoại của họ. Phần nhiều những người này bị suy kiệt và nhiễm trùng đường tiêu hóa, nhất là kiết lỵ và viêm gan, có người bị sốt rét rừng, họ được khiêng đến chúng tôi trong lúc cơn bệnh hoành hành. Theo bảo họ các ông già là một số phụ nữ, họ cười đùa và nói chuyện với các cô nữ y tá của chúng tôi một cách thoải mái. Bác sĩ Phan Ngọc bảo nhỏ vào tai tôi: "*Tôi nghi các cô phụ nữ này quá! Trong một vài phút nữa các cô dám mời mình nháy 'sol-lá-mi' lăm!*" Lúc đó cách chúng tôi vào khoảng 2-3 cây số, máy bay săn giặc nhào lên bổ xuống bắn phá dữ dội, chúng tôi nghe cả tiếng súng lớn và tiếng bom nổ. Lúc đó ông Xã Trường cũng vừa xuất hiện, ông chào bác sĩ

Ngọc, và ông cũng nói với chúng tôi: “đó là vùng oanh kích tự do, họ đang đánh nhau”. Bà cụ, tôi đang khám bệnh, cũng cho tôi hay “họ đánh nhau hà rầm, chuyện đó xảy ra như cơm bữa, bác sĩ đừng có lo”. Lúc này thì Bác sĩ Ngọc thật sự sợ. Anh lo lắng. Anh quên hẳn chuyện có thể các phụ nữ mời anh nhảy ‘sol-lá-mi’. Anh hỏi anh em khám bệnh cho thuốc cho nhanh về sớm. Thật sự tôi còn sợ hơn cả anh ấy nữa. Tôi cố giữ vẻ mặt bình tĩnh. Nhưng số bệnh nhân càng trưa càng đông.

Một người đàn ông đi chống trên một nạn, cụt mắt một chân, tay phải xách một con gà, đang tươi cười tiến tới tôi, anh đang đứng trước tôi. Mời anh run:

- Thưa bác sĩ! Chắc bác sĩ quên con...em... rồi?

Thật sự lúc ấy tôi hoàn toàn quên anh ấy. Tôi cố nhớ là ai, tôi gặp anh hồi nào? Thật sự nhớ lại một người bệnh nhân của mình, nơi đây, trong hoàn cảnh hôm nay là một sự cần thiết và may mắn cho tôi và cho cả đội Y tế nữa. Có quen biết hay có ai là bệnh nhân của mình ở đây, điều đó làm chúng tôi vững lòng. Nhưng tôi đành chịu, không thể nào nhớ nổi.

Anh ấy nói tiếp:

- Em là Nguyễn Văn Chín, gần ba năm về trước bác sĩ cứu em, em bị thương do một cốt mìn từ máy bay rải xuống chưa kịp nổ. Bác sĩ cưa chân em và cắt một phần... anh vừa nói anh vừa chỉ vào háng anh.

Nghe tới đó, tôi vụt đứng dậy:

- Chín! Tôi nhớ ra anh rồi. Trong gần ba năm tôi mong gặp lại anh, để tiếp tục sửa chữa điều trị cho anh, nhưng sao anh không tái khám?

Vâng, thật sự tôi nhớ cách đây gần 3 năm, tôi trực, vào khoảng 1:00 sáng tôi nhận một cas gửi từ quận Thới Long nghĩa là cũng từ làng này. Nạn nhân là một nông dân, đi cày thuê, đạp phải mìn, 1/3 dưới cẳng chân trái bị biến mất, lòi trơ xương chày, và hầu như toàn bộ phận sinh dục của anh, và mặt trong của háng cả hai bên bị những mảnh mìn hủy hoại. Anh được chuyển về tôi quá trễ sau khi bị thương. Anh đang bị choáng nặng. Anh bị mất máu nhiều quá và nhiễm trùng. Mảnh mìn đã hủy hoại hết một dịch hoàn bên trái của anh. Dịch hoàn trái bay mất, không tìm thấy, chỉ còn lại cuốn của dịch hoàn. Dịch hoàn bên phải cũng bị hai mảnh nhỏ của mìn găm sâu vào, nhưng còn cứu vãn được. Nhưng dương vật của anh bị đứt mất phần ngọn chỉ còn trơ 1/3 dương vật còn lại. Tôi cố bảo trọng dịch hoàn còn lại, và cố tái tạo phần còn lại của dương vật, để sau này anh có thể tiểu tiện dễ dàng. Tôi cũng có ý định sau này sẽ gửi anh ấy về khu tiết niệu thuộc trường Y Saigòn để tái tạo lại dương vật của anh. Sau khi xuất viện không thấy anh tái khám như giấy hẹn. Lâu quá và tôi cũng quên hẳn anh ấy đi. Tôi hỏi người bệnh nhân:

- Sao sau khi xuất viện, chúng tôi cho anh tái khám, mà không thấy anh trở lại?

- Thưa bác sĩ, vợ em nói thôi, ‘nó’ như vậy cũng được rồi. Em vẫn chống nặng cày thuê được mà khỏi sợ phải đi lính đi tráng gì hết. Anh vừa nói vừa nhìn chị vợ đang đứng ngoài xa.

Người bệnh nhân liền quay lại tôi, anh ấy nói:

- Từ hôm qua, hai vợ chồng em biết bác sĩ hôm nay đến đây khám bệnh cho đồng bào, nên em xin đem đến biếu bác sĩ con gà mái ‘ấp’ để bác sĩ đem về Cần Thơ nấu cháo ăn.

Tôi quyết liệt từ chối. Có nhiều lý do lắm, nhưng tôi chỉ nêu một lý do là tôi không thể mang con gà từ Thuận Trung về Cần Thơ được.

Tội nghiệp chị vợ thật thà, chị chạy lại gần tôi, chị nói:

- Bác sĩ nhận đi bác sĩ. Đó là con gà mái ấp, xương mềm, nấu cháo ăn bổ và ngon lắm bác sĩ.

Thật sự nghe tới đây, chẳng những tôi mà ngay các cô điều dưỡng cũng muốn khóc. Tội nghiệp họ nghèo quá, không còn gì để tỏ lòng nhớ ơn tôi, chỉ còn có một con gà mái đang ấp một ổ trứng, họ bắt nó đem cho tôi. Nghĩ tới cái ổ trứng không còn gà mẹ, lạnh tanh vào giờ này, ai cũng ray rứt. Cuối cùng không phải một mình tôi mà cả đội y tế, nhất là các cô y tá nhất quyết yêu cầu vợ chồng anh ta đem con gà về và trả lại nó cho ổ trứng. Dĩ nhiên hai vợ chồng người bệnh nhân cũng phải tuân theo.

Chúng tôi sửa soạn ăn trưa, thì thấy một nhóm thanh niên nam nữ và hai ông cụ bà cụ khiêng một bệnh nhân tay ôm bụng xem chừng bệnh nặng lắm và lâu ngày. Bệnh nhân được đặt trên một tấm phản. Anh nằm ngửa phủ trên thân người một cái mền màu xám, loại mền quân-tiếp-vụ của quân đội Việt nam Cộng hoà. Mắt anh nhắm nghiền lại. Tôi nghe bà mẹ bệnh nhân nói:

- Không sao đâu con. Các bác sĩ và các cô sẽ cứu con. Và bà khóc...

Lúc bây giờ tôi thấy bác sĩ Ngọc nở nụ cười, có lẽ anh thấy yên tâm là vì chúng tôi được sự tin yêu của quần chúng địa phương này. Bác sĩ Ngọc đến hỏi thăm bệnh nhân. Người bệnh nói lí nhí không ra lời. Người cha của bệnh nhân đứng bên cạnh lặng thinh, còn bà mẹ chỉ biết khóc và than vãn chiến tranh phiền nhiễu đời bà. Bà

đã mất nhiều đứa con trai vì chiến tranh, “*nay chỉ còn thằng này là thằng út duy nhất còn lại mà bây giờ nó cũng...*”! Bác sĩ Ngọc đến đỡ mền, mắt anh gắn chặt vào ổ bụng bệnh nhân, miệng anh há hốc. Tôi chỉ nghe anh kêu lên một tiếng “Trời!” Anh chụp mền lại. Anh không đủ can đảm nhìn thêm nữa. Cả toán y tế chạy lại, anh xoa họ đi xa. Anh gọi tôi lại. Anh vén cái mền tay anh nắn ổ bụng bệnh nhân. Tôi nghe anh hỏi người bệnh:

- Đau không em?

Tôi thấy người bệnh nhăn mặt...

Tôi đến kéo mền xuống thấp, tôi bảo bệnh nhân co chân lại và khép hai đầu gối lại. Há miệng thờ, thờ nhẹ tự nhiên. Tôi sờ các nếp lạt vót nhọn may thành bụng của bệnh nhân, khô, cứng, và vết thương thành bụng nhiễm trùng, có chỗ viêm thành mũ, bốc mùi. Tôi hỏi bệnh nhân bị thương hồi nào và mổ bao lâu rồi? Và bây giờ bụng anh ấy có đau không?

Không chờ người bệnh trả lời, bác sĩ Ngọc nói ngay:

- Còn hỏi gì nữa? Bị viêm phúc mạc rõ ràng quá. Người bệnh nhân bị nhiễm trùng huyết đang bị sốt cao.

Rồi bác sĩ Ngọc than vãn:

- May thành bụng bằng lạt vót nhọn! Đau khổ thật!

Nhưng sau đó anh lấy lại bình tĩnh ngay, anh hỏi tôi:

- Bây giờ làm sao?

Tôi chưa kịp trả lời và cũng thấy bác sĩ Ngọc bình tĩnh trở lại, cho nên toàn toán y tế đổ nhào đến nhìn bụng bệnh nhân. Không ai nói được nên lời. Chỉ có cô điều dưỡng Hy, chuyên viên gây mê hồi sức la lớn:

- Trời hỡi! May thành bụng bằng tre vót nhọn! Tội quá đi!

Và cô đưa hai tay lên ôm đầu. Bác sĩ Ngọc nhìn tôi và lập lại câu hỏi:

- Giờ tính làm sao?

Không cần chờ tôi trả lời, toàn toán y tế đều muốn đem nạn nhân về bệnh viện Cần Thơ điều trị ngay. Tôi cũng phải hiểu ngay rằng đó cũng là điều bác sĩ Ngọc mong muốn, mặc dù anh không dám nói thẳng ra. Ngay sau đó anh ra y lệnh cho dịch chuyển cho bệnh nhân để tái tạo lại các chất điện giải và nước.

Bây giờ là 2 giờ trưa, một số nhân viên y tế thực hiện y lệnh của bác sĩ Ngọc, một số còn lại thì quay trở lại sửa soạn buổi ăn trưa. Chợt các cô điều dưỡng nhìn tôi và nói:

- Vợ chồng ông Chín bà Chín, bệnh nhân của bác sĩ, họ cùng gia đình trở lại kìa.

Nhìn lại tôi thấy hai vợ chồng anh Chín cùng với hai đứa con của anh chị, đang khệ nệ bụng mấy ổ cơm phủ lá chuối xanh, và 2 nồi canh chua đang bốc hơi nghi ngút. Cứ tưởng họ làm thịt con gà mái ấp, tôi phàn nàn:

- Tội quá đi anh. Anh làm thịt con gà mái ấp thật sao?

Chị Chín nhanh nhẹn trả lời

- Không đâu bác sĩ. Không phải thịt gà đâu. Đó là canh chua nấu với cá lóc. Xin bác sĩ và các cô thực lòng đừng.

Bác sĩ Phan Ngọc nhìn vào nồi canh chua, anh hỏi

- Cá lóc ở đâu mà sẵn vậy?

Chị Chín nói:

- Anh Chín vừa trả lại con gà mái ấp vào trong ổ trứng của nó, anh chạy xuống con lạch trước nhà, anh lật cái chum bể mà bỏ nó ở đó cách đây 6 tháng, anh hy vọng có con cá lóc chiếc sẽ chun vào đó ở. Hên quá bác sĩ, đúng vậy, anh bắt được con cá lóc bông gần 2 ký. Vợ chồng tôi mới nấu nồi chua để mời bác sĩ và các anh chị.

Nghe xong, bác sĩ Ngọc cảm ơn vợ chồng và gia đình của người bệnh nhân. Anh quay lại nói cùng với anh chị em trong toán y-tế:

- Làng này tương đối giàu có. Đời sống ở đây sung túc và dễ dãi, nên mặc dầu có những khó khăn vì chiến tranh, người dân họ vẫn bám ruộng bám vườn ở lại đây mà sống.

Toán Y Tế Về Làng của chúng tôi trở về bệnh viện Thủ Khoa Nghĩa tại Cần Thơ, đúng 5 giờ chiều. Chiếc xe ambulance chở người bệnh nhân và cha mẹ bệnh nhân đến thẳng Phòng Cấp Cứu Ngoại, CCN, theo đúng lệnh của bác sĩ Ngọc. Giấy tờ nhập viện của bệnh nhân, anh đã kỹ lưỡng làm trước, ngay tại lều Y tế tại Thuận Trung. Bác sĩ Ngọc yêu cầu tôi luôn luôn túc trực bên cạnh bệnh nhân, còn phần anh thì anh phải làm việc thật trọng với bác sĩ Giám Đốc bệnh viện và nếu cần anh phải làm việc với Công an, Cảnh sát và An ninh quân đội vì anh vẫn còn tại ngũ. Anh bảo với tôi: “*phải thật trọng, đừng để ‘anh em’ hiểu lầm mình*”.

Tôi di chuyển bệnh nhân vào phòng CCN, anh Diệp Phùng, người Y tá trưởng phòng CCN trực hôm ấy, liền đến phụ tôi, đưa người bệnh nhân từ brancard sang giường cấp cứu. Anh tiếp ứng tôi rất chu đáo. Anh thăm hỏi bệnh nhân, anh nhìn vào giấy tờ nhập viện của bệnh nhân mà bác sĩ Ngọc đã làm sẵn. Anh nói với tôi:

- Thưa bác sĩ, "*tụi Việt Cộng*" vừa giựt mìn sập cầu Cái Tắc, một chiếc xe đò bị lật, một người chết, tài xế bị thương nặng cùng với năm người khác. Hôm nay thứ Bảy mà xui thật. Bác sĩ Vĩnh và Bác sĩ Quốc đang mổ cấp cứu.

Nói xong anh đến xem lại người bệnh nhân. Anh đọc hồ sơ. Anh vén drap lên. Anh nhìn thành bụng bệnh nhân. Tôi thấy anh thất sắc. Anh chạy đến tôi, anh quát lớn.

- Bác sĩ và bác sĩ Phan Ngọc, tiếp thu thằng chiến binh Việt Cộng này ở đâu vậy? Tôi biết lắm mà! Thuận trung, Cờ đỏ là 'chiến khu' của tụi nó...

Tôi chưa kịp phản ứng, anh tiếp tục hét lớn, anh chửi thề:

- Đ.m...Chỉ có tụi bác sĩ Việt cộng mới may thành bụng bằng lạt, bằng tre vót nhọn. Lạt mềm buộc chặt... Nó là thằng Việt cộng. Bác sĩ rước Việt cộng vào nhà, vào nhà thương. Anh liền chạy đến giật chai dịch chuyên đang vô cho bệnh nhân. Các cô y tá và toàn thể toán Y Tế Về Làng liền nhảy đến ôm anh Phùng lại. Cô Hy, chuyên viên hồi sức gây mê nói:

- Người ta là bệnh nhân bị thương mà anh Phùng!

Diệp Phùng vẫn không nghe, anh tiếp tục la hét, và nguyên rửa người bệnh. Anh nhảy bổ vào, định đánh người bệnh. Anh chỉ mặt người bệnh nhân anh hét lớn:

- Vì mày! Vì bọn Việt cộng tụi mày mà thằng con tao chết! Và Anh nhào đến đánh bệnh nhân.

Tôi đang trì kéo với anh Diệp Phùng, tôi nhất định bảo vệ người bệnh của tôi. Chợt một cánh tay chòang qua vai tôi từ phía sau, nắm cổ áo anh Diệp Phùng ghì lại, và giọng nói của bác sĩ Vĩnh vang lên sau lưng tôi:

- Nó bị thương nặng! Không được hành hung bệnh nhân! Anh Phùng!

Anh Diệp Phùng khựng lại. Bác sĩ Vĩnh, kéo anh dang xa người bệnh. Bác sĩ Vĩnh nhìn sâu vào mắt anh Diệp Phùng và nói:

- Anh Diệp Phùng. Nó bị thương.

Tôi quay lại, cảm ơn Bác sĩ Vĩnh. Bác sĩ Vĩnh, cao lớn người, tốt nghiệp Y khoa tại Montpellier, Pháp. Anh chuyên về giải phẫu lồng ngực. Bác sĩ Vĩnh cho tôi hay anh vừa mổ cấp cứu xong. Anh hỏi tôi:

- Anh có cần tôi phụ anh mổ cas này không?

- Cảm ơn anh, có lẽ là không, vì anh Ngọc có kế hoạch là mổ cas này với tôi ngay chiều tối hôm nay.

Sau đó Bác sĩ Vĩnh chào tôi, ra về.

Tôi biết anh Diệp Phùng gần ba năm về trước, khi tôi đến làm việc tại bệnh viện này. Anh đậu ưu hạng khóa "*Infirmier d'État*" tại Chợ Rẫy, Sài Gòn năm 1953. Những năm về trước anh là người Y tá, có văn bằng cao nhất, "*Y tá Quốc gia*" trong bệnh viện. Anh là người Y tá năng động, yêu nghề, biết thương yêu kính trọng bệnh nhân. Anh được nhiều bằng khen thưởng. Anh được cất nhắc lên làm Trưởng Phòng Cấp Cứu Khoa Ngoại, một chức vụ cao nhất (*plafond*) của người Y tá. Anh có gia đình, vợ và 4 con: 2 trai, 2 gái. Anh có một đời sống gia đình mẫu mực. Người con trai lớn của anh, vừa đậu xong Tú tài, bị động viên đi lính, thụ huấn quân sự tại Trường Sĩ Quan Bộ binh Thủ Đức. Bất hạnh cho anh, người con trai của anh là một trong những sinh viên sĩ quan bị chết vì dịch Viêm màng não do trùng Meningocoques bộc phát bất ngờ trong quân trường Thủ Đức năm 1969. Cái chết của người con trai của anh là một tai biến khủng khiếp cho gia đình anh, là một thảm họa cho riêng anh. Anh trở nên phẫn uất, phản kháng với tất cả mọi người, Anh trở nên nghiện rượu. Trong cơn say, anh nguyên rửa Chính quyền VNCH, anh chửi Mỹ, anh lên án Việt cộng. Anh trở thành người chống cộng hung bạo. Anh thường bảo là tại Việt cộng mà con anh chết. Ngày đầu tiên tôi gặp anh, anh nói chuyện với tôi trong hơi men của rượu.

Tôi vào phòng phẫu thuật chậm. Tôi chưa kịp xin lỗi, bác sĩ Ngọc nhìn tôi với nụ cười rạn rở:

- Nào, chúng ta phải kiên trì làm việc với cas này! Khó đó anh!

Tôi thấy anh đã chuẩn bị bệnh nhân rất kỹ. Anh phủ những nếp lạt khô bằng băng gạc ướt, sau khi rửa thành bụng bằng thuốc khử trùng. Anh giải thích:

- Phải làm cho lạt mềm, nó trở thành dẻo, khỏi bị gãy. Tôi có kinh nghiệm về 'vụ' này, hồi sau Mậu Thân tôi can thiệp "mổ lại" hai cas như thế này. Tất cả đều xuất viện an toàn.

Được sửa soạn kỹ lưỡng trước cho nên khi cắt tháo mấy nếp lạc may thành bụng không mấy khó khăn. Vừa nói chuyện với các cô chúng tôi vừa thao tác kỹ thuật phẫu thuật, luôn tay tháo gỡ các mô sợi. Sau gần hai giờ làm việc kiên trì, cuối cùng chúng tôi giải phóng toàn thể ruột của bệnh nhân ra khỏi mô sợi, không còn đoạn nào bị tắt nghẽn, hoặc tái tím. Chúng tôi cắt bỏ toàn bộ các mô sợi tìm thấy trong ổ bụng. Chúng tôi rửa ổ bụng, chặm sạch máu. Ruột trở nên hồng hào. Chúng tôi đóng thành bụng sau khi dẫn lưu hai hố chậu.

Trong phòng dành riêng cho bác sĩ viết tường trình phẫu thuật, bác sĩ Phan Ngọc nói với tôi:

- May ổ bụng bằng lạt vót nhọn! Đau khổ thật! Đau khổ cho cả bệnh nhân lẫn bác sĩ! Chiến tranh! Khốn nạn! Chiến tranh thật khốn nạn!

Chúng tôi ra khỏi phòng phẫu thuật lúc 11:00 giờ đêm. Cuối tháng tư bầu trời đầy sao đẹp lạ thường. Tôi thư thả tản bộ trong sân bệnh viện, muốn tận hưởng những giây phút thoải mái sau một ngày lao động vất vả.

Chợt nghe tiếng anh Diệp Phùng chào tôi:

- Thưa Bác sĩ, Bác sĩ chưa về nghỉ sao?

Tôi chưa kịp trả lời, anh ấy chỉ tay về cuối chân trời xa:

- Bác sĩ có thấy hỏa châu, trái sáng đầy trời đấy không? Họ lại đánh đấm nhau. Dân chúng lại bị thương chết chóc. Bác sĩ về nghỉ đi, không khéo khuya nay lại phải vào mổ cấp cứu nữa.

Tôi đến bắt tay anh ra về. Diệp Phùng nắm chặt tay tôi trong lòng hai bàn tay của anh, anh trịnh trọng hỏi:

- Thằng nhỏ chiến binh Việt cộng Bác sĩ và bác sĩ Phan Ngọc mổ liệu có còn hy vọng gì không?

- Tôi nghĩ là hy vọng, và rất tốt...

- Ủm!. Được vậy, tôi cũng mừng cho nó.../.

Viết xong tại bệnh viện Thủ Khoa Nghĩa Cần Thơ -Việt Nam Mùa Hè -1972

Hoàn chỉnh lại lần thứ ba tại Oak Park, Illinois. USA- Aug/2014

Đào Như